

BENEFICJENCI FUNDUSZY STRUKTURALNYCH – ORGANIZACJE POZARZĄDOWE I ICH PROJEKTY

W analizie sposobu wykorzystania Funduszy Strukturalnych przez organizacje pozarządowe szczególnie istotne znaczenie ma udzielenie szczegółowych odpowiedzi na pytania o projekty realizowane przez stowarzyszenia i fundacje – ile ich było, jakie były ich budżety, w ramach których programów operacyjnych były realizowane. Równie ważne wydaje się być bliższe przyjrzenie samym organizacjom – realizatorom projektów i opisanie tego, co te organizacje charakteryzuje, jakie przymioty mogły mieć wpływ na ich sukces w procesie aplikowania. Tym właśnie zagadnieniom poświęcony jest niniejszy tekst.

Organizacje pozarządowe a inni projektodawcy

Z informacji uzyskanych od Instytucji Wdrażających¹ wynika, że ogółem z organizacjami pozarządowymi podpisano umowy na realizację ok. 1 450 projektów². Jednak zanim przejdziemy do szczegółowego opisywania, w ramach których programów operacyjnych i w których województwach te projekty są (lub były) realizowane, jak duże są ich budżety, a także ile organizacji i skąd się wywodzących je realizuje – prześledźmy, jak na tle pozostałych typów projektodawców przedstawiają się organizacje pozarządowe.

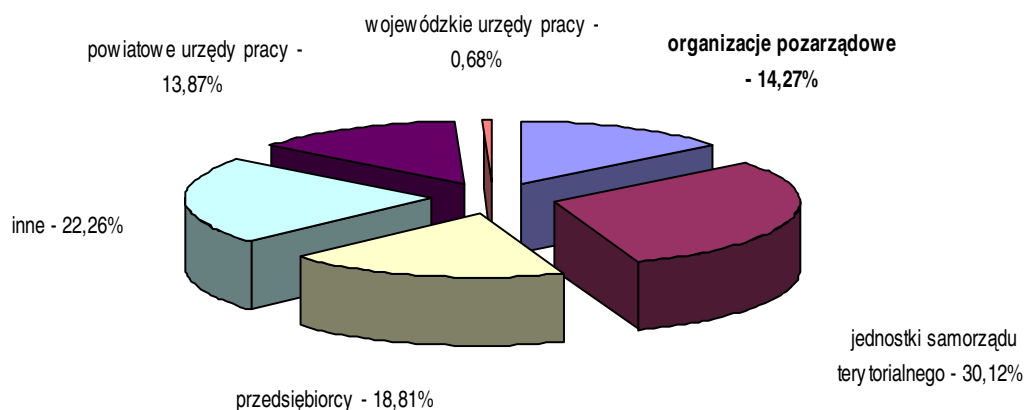
Poniższy wykres przedstawia udział procentowy poszczególnych typów projektodawców, ale tylko w tych działaniach, w ramach których aplikować mogły organizacje pozarządowe. Jak widać, co nie jest zaskoczeniem, najwięcej projektów (ok. 1/3) realizują jednostki samorządu terytorialnego³ i przedsiębiorcy (18,81%). W dalszej kolejności znajdują się organizacje pozarządowe 14,27% i powiatowe urzędy pracy (13,87%). Pod nieco enigmatycznie brzmiącą kategorią „inne” (22,26% projektów), kryją się m.in. związki zawodowe, organizacje pracodawców, szkoły wyższe, zakłady doskonalenia zawodowego, parki technologiczne czy agencje rozwoju regionalnego.

¹ Dane, które przedstawiamy w niniejszym rozdziale, zostały uzyskane przez Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych w większości od instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych działań, w których projektodawcami mogły być (zgodnie z uzupełnieniami programów operacyjnych) organizacje pozarządowe. Obejmują one projekty, na realizację których umowy podpisano do końca sierpnia 2006 r. Trzeba jednak zaznaczyć, że przygotowanie zestawienia pozwalającego na policzenie wszystkich projektów, które były realizowane w ramach tych działań i właściwe porównanie ich z projektami organizacji pozarządowych było jednak niezmiernie utrudnione m.in. ze względu na fakt, że część działań dostępnych teoretycznie dla organizacji pozarządowych podzielona została na schematy – otwarte i zamknięte. W związku z tym tylko część projektów wyłaniana była w drodze otwartego konkursu. Uzyskanie od instytucji wdrażających list realizowanych projektów tylko w danym schemacie było częstokroć niemożliwe, dlatego też analizując dane pochodzące z tego źródła należy mieć na uwadze wynikające z tego problemy.

² Omawiane w tym rozdziale dane dotyczą jedynie przedsięwzięć, w których organizacje pozarządowe były liderami projektów, a więc nie uwzględniają tych, w których były partnerami. W związku z tym zapewne w rzeczywistości organizacje pozarządowe uczestniczyły w realizacji większej liczby projektów.

³ Pod pojęciem jednostki samorządu terytorialnego rozumiemy w tym wypadku także instytucje jemu podległe m.in. ośrodki pomocy społecznej.

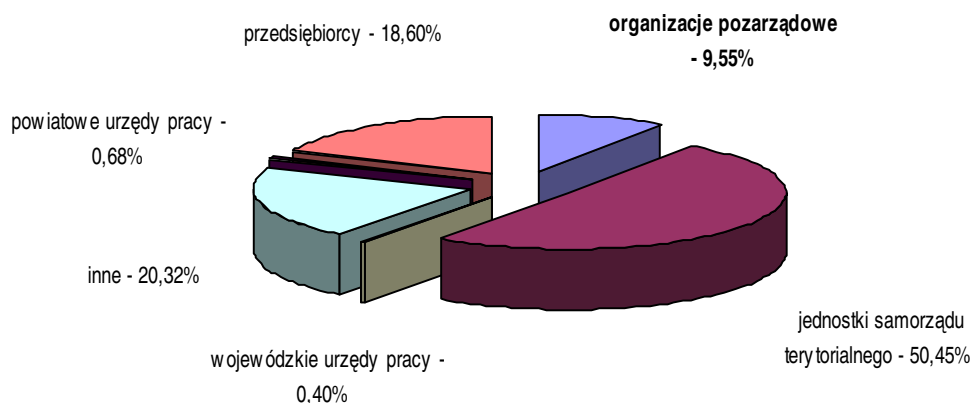
udział poszczególnych typów projektodawców we wszystkich działaniach dostępnych dla organizacji pozarządowych

Warto się też przyjrzeć bliżej jak „wypadają” organizacje pozarządowe na tle pozostałych typów projektodawców dostępnych dla nich działaniach w dwóch najbardziej popularnych programach operacyjnych – Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego (ZPORR) i Sektorowym Programie Operacyjnym Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL).

Nie jest zaskoczeniem, że w ZPORR, w otwartych także dla organizacji pozarządowych działaniach, ponad połowa projektów realizowana jest przez jednostki samorządu terytorialnego. W programie tym najwięcej środków przeznaczono na rozwój infrastruktury m.in. drogowej i tej związanej z ochroną środowiska, dlatego naturalne wydaje się, że realizacja tego rodzaju przedsięwzięć leży głównie po stronie samorządów lokalnych. W dalszej kolejności, za samorządami, lokują się zarówno podmioty zgrupowane w omawianej już wcześniej kategorii „inne” (20,32%) oraz przedsiębiorcy (18,60%). Organizacje pozarządowe realizują 9,55% projektów we wszystkich dostępnych dla nich działaniach ZPORR.

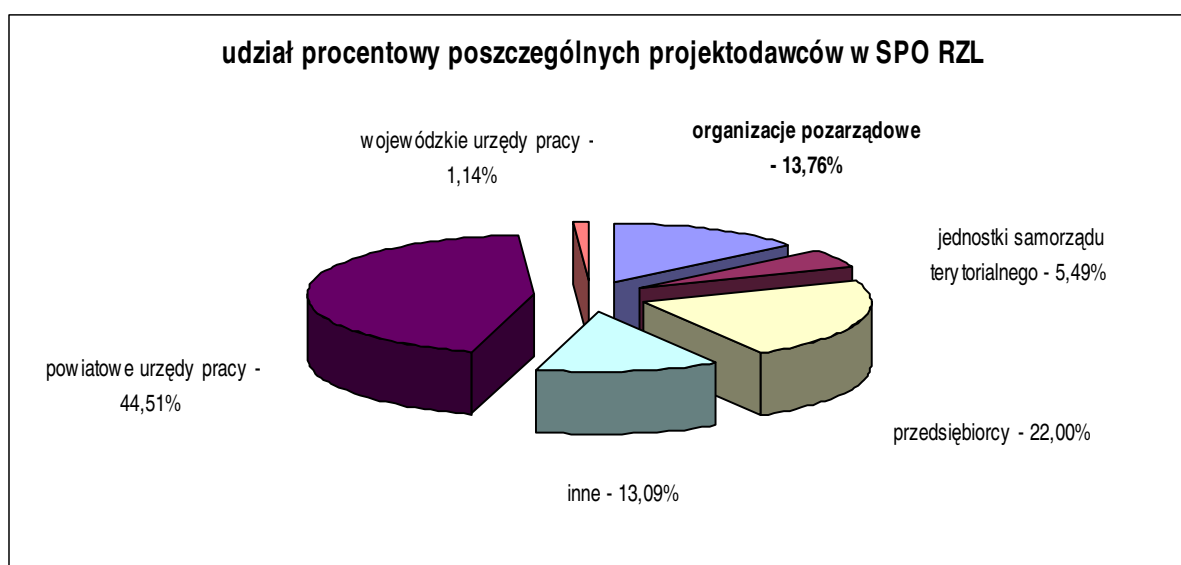
udział procentowy poszczególnych typów projektodawców w ZPORR

W większości organizacje pozarządowe realizują (lub realizowały) projekty w ramach II priorytetu ZPORR, finansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego. Dlatego też ciekawe i istotne z naszego punktu widzenia organizacja wydaje się być zestawienie dotyczące tylko tego priorytetu, a ściślej tylko tych działań, w ramach których projektodawcami mogły być organizacje pozarządowe. Okazuje się, że w tych działaniach

36,06% projektów realizowana była przez przedsiębiorców, 32,02% przez podmioty „inne”, 19,59% przez organizacje pozarządowe i 10% przez jednostki samorządu terytorialnego i podległe im instytucje. Powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy realizowały jedynie niewielki procent tych projektów – odpowiednio 1,46 i 0,85%.

Udział poszczególnych typów projektodawców przedstawia się nieco inaczej w Sektorowym Programie Operacyjnym Rozwój Zasobów Ludzkich. Wiąże się to z innym charakterem tego programu. Dominują w nim projekty realizowane przez powiatowe urzędy pracy (ponad 44,51%). W dalszej kolejności jako projektodawcy plasują się przedsiębiorcy (22%), co wydaje się o tyle oczywiste, że w ramach SPO RZL w wielu działaniach można było realizować projekty mające charakter typowo szkoleniowy, w co licznie wpisały się firmy szkoleniowo-doradcze. Odsetek projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe jest niewiele większy niż w ZPORR (13,76%), natomiast, co istotne, zdecydowanie mniejszy jest udział projektów realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, a także podległe im jednostki (w tym ośrodki pomocy społecznej) – 5,49%.

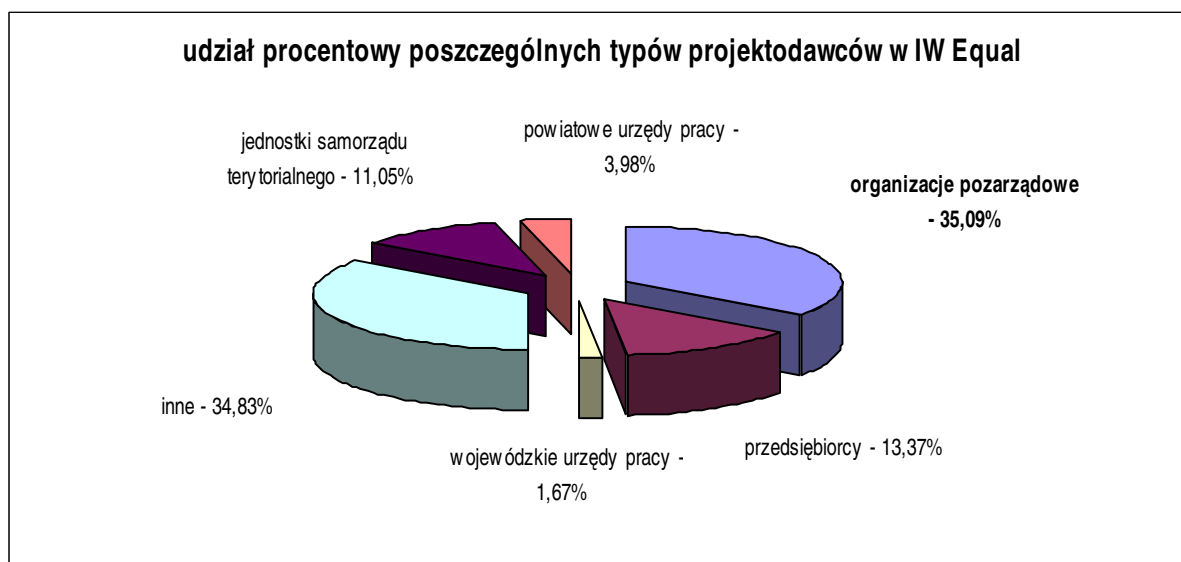

Analizując udział poszczególnych typów projektodawców w ramach SPO RZL należy pamiętać o wspomnianej już specyfice działań 1.2 i 1.3, które były teoretycznie dostępne dla organizacji pozarządowych, ale faktycznie miało to miejsce tylko w bardzo małym stopniu – w schemacie b). Dlatego wydaje się, że warto spojrzeć także na zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację SPO RZL na tle innych typów projektodawców także bez uwzględniania niedostępnego dla nich schematu b) działań 1.2 i 1.3. Okazuje, że aż 35,82% tych projektów realizowane było przez przedsiębiorców, a aż 22,71% przez organizacje pozarządowe. Projekty PUP-ów stanowią wówczas jedynie 10,54% wszystkich, zaś podmioty z kategorii „inne” realizują 21,20% projektów.

Jak widać tego rodzaju zestawienia obarczone są pewną dozą nieścisłości, a decydujące znaczenie ma wybranie zakresu analizowanych projektów. Dlatego by możliwie prawdziwie opisać, jak na tle innych typów projektodawców prezentują się projekty organizacji pozarządowych, warto pamiętać o uwzględnianiu tego rodzaju niuansów.

Ciekawe jest także zestawienie wyników dotyczących SPO RZL i ZPORR-u z udziałem poszczególnych typów projektodawców w ramach Inicjatyw Wspólnotowej EQUAL. W wypadku IW EQUAL – przyglądając się podmiotom, które podpisywały umowy z Instytucją Wdrażającą, ponad 50% projektów realizowanych jest przez partnerstwa, liderem których jest organizacja pozarządowa. 33% projektów, to te w których liderem są szkoły wyższe, agencje rozwoju regionalnego lub związki zawodowe (kategoria „inne”). Dopiero na dalszych miejscach plasują się jednostki samorządu terytorialnego i przedsiębiorcy (odpowiednio 6 i 7%). Specyfiką, wymogiem, tego programu jest działanie w partnerstwie – czyli wspólna realizacja projektu przez różne podmioty. Dlatego też statystyki te przedstawiają się nieco inaczej biorąc pod uwagę udział wszystkich typów

podmiotów w realizowanych projektach. Nawet wtedy największą część instytucji zaangażowanych stanowią organizacje pozarządowe – 35,09% i podmioty w kategorii „inne” – 34,83%. Co istotne, z szerszej perspektywy, przy projektach nowatorskich realizowanych w obszarze rynku pracy pojawiają się nieobecne wśród liderów powiatowe urzędy pracy. Wysoka pozycja organizacji pozarządowych wynika, z faktu że IW EQUAL koncentruje się na tych obszarach, w których organizacje pozarządowe działają dość prężnie, np. wykluczenie społeczne, nowe formy walki z bezrobociem, reintegracja kobiet i mężczyzn na rynku pracy. Szczególnie istotne wydaje się także to, że EQUAL nie narzuca sztywnych form rozwiązywania problemu (typów projektów), tak jak ma to miejsce w wypadku konkursów, ogłaszanych w ramach innych programów, a wręcz przeciwnie: jego istotą jest wypracowanie innowacyjnych rozwiązań.

Na koniec, prezentując udział organizacji pozarządowych w wykorzystaniu Funduszy Strukturalnych na tle pozostałych typów projektodawców, zróbmy innego rodzaju zestawienie i przyjrzyjmy się jeszcze ich zaangażowaniu w realizację projektów współfinansowanych tylko z Europejskiego Funduszu Społecznego (a więc w ramach SPO RZL, II priorytetu ZPORR i IW EQUAL)⁴. W zależności od tego, czy będziemy brali pod uwagę także projekty realizowane przez powiatowe urzędy pracy w ramach schematu a) działań 1.2 i 1.3 SPO RZL udział poszczególnych typów projektodawców przedstawia się następująco:

	Z uwzględnieniem projektów w schemacie a) działań 1.2 i 1.3 SPO RZL	Bez uwzględnienia projektów w schemacie a) działań 1.2 i 1.3 SPO RZL
przedsiębiorcy	22,00%	36,06%
powiatowe urzędy pracy	44,51%	1,46%
inne	13,09%	32,03%
organizacje pozarządowe	13,76%	19,59%
jednostki samorządu terytorialnego i jednostki im podległe	5,49%	10,00%
wojewódzkie urzędy pracy	1,14%	0,85%
razem	100%	100%

Projekty organizacji pozarządowych

⁴ Tak jak przy poprzednich zestawieniach zwracamy uwagę, że brane były pod uwagę tylko projekty wdrażane w ramach działań dostępnych dla organizacji pozarządowych. Co więcej opieramy się ponownie na danych dotyczących głównych projektodawców, bez wnikania w skład partnerstw.

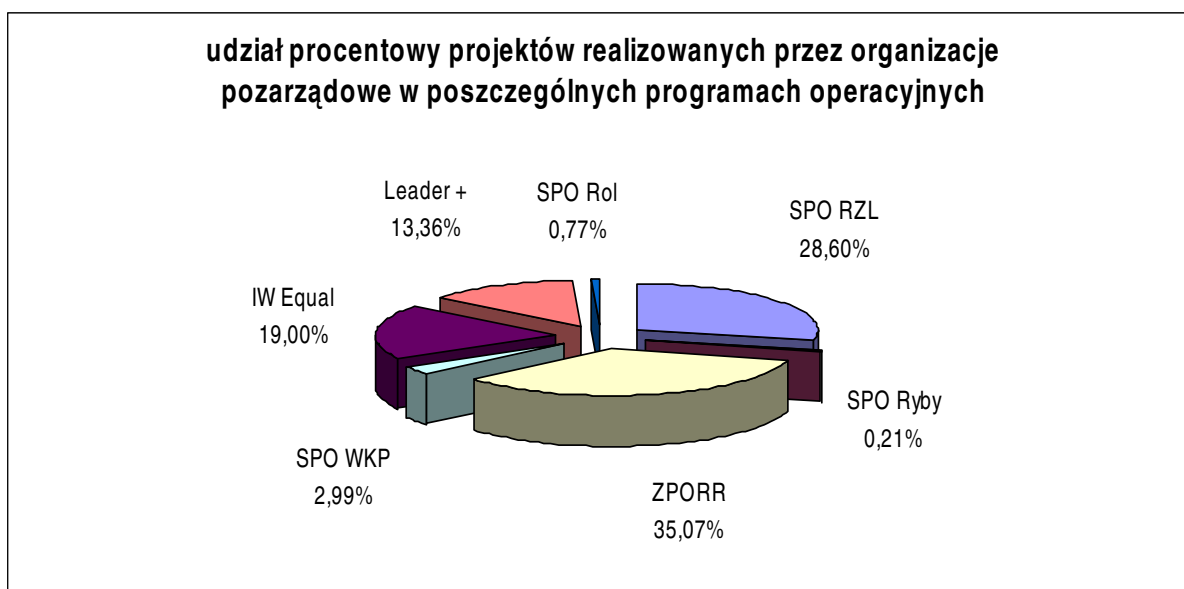
Wiedząc już, jak wypadają organizacje pozarządowe w roli projektodawców, przyjrzyjmy się teraz projektom przez nie realizowanym. Jak już wspomniano takich projektów było ok. 1 450.

Programy operacyjne, z których korzystają organizacje

Wyniki badań Stowarzyszenia Klon/Jawor mówią o tym, że organizacje najbardziej zainteresowane były korzystaniem z dwóch programów operacyjnych – Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego i Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich. Na obydwie programy jako pożądane źródło dofinansowania wskazało 26% spośród tych organizacji, które w ogóle zadeklarowały chęć ubiegania się o środki z Funduszy Strukturalnych.

Jak wynika z informacji uzyskanych od Instytucji Wdrażających deklaracje te przekładają się na faktyczną liczbę realizowanych przez organizacje projektów. W ramach ZPORR organizacje realizowały ok. 504 projektów (tj. 34,64% wszystkich projektów), a w ramach SPO RZL ok. 411 (nieco poniżej 30%). Na wykresie wyodrębniona została Inicjatywa Wspólnotowa Leader + będąca w Polsce w formie pilotażowej częścią programu operacyjnego SPO Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich. W ramach Lidera + organizacje pozarządowe stanowiły ponad 60% administratorów projektów nie bez znaczenia jednak dla tej statystyki jest fakt, że w schemacie II wszystkie podmioty aplikujące – lokalne partnerstwa zarejestrowane jako rezultat schematu I - musiały przyjąć formę prawną związku stowarzyszeń. Najmniej istotnym z punktu widzenia organizacji pozarządowych okazał się Sektorowy Program Operacyjny Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb. W analizowanym okresie w jedynym dostępnym dla organizacji działaniu podpisano umowy tylko na trzynaście projektów, a tylko trzy z nich realizowany był przez organizację pozarządową.

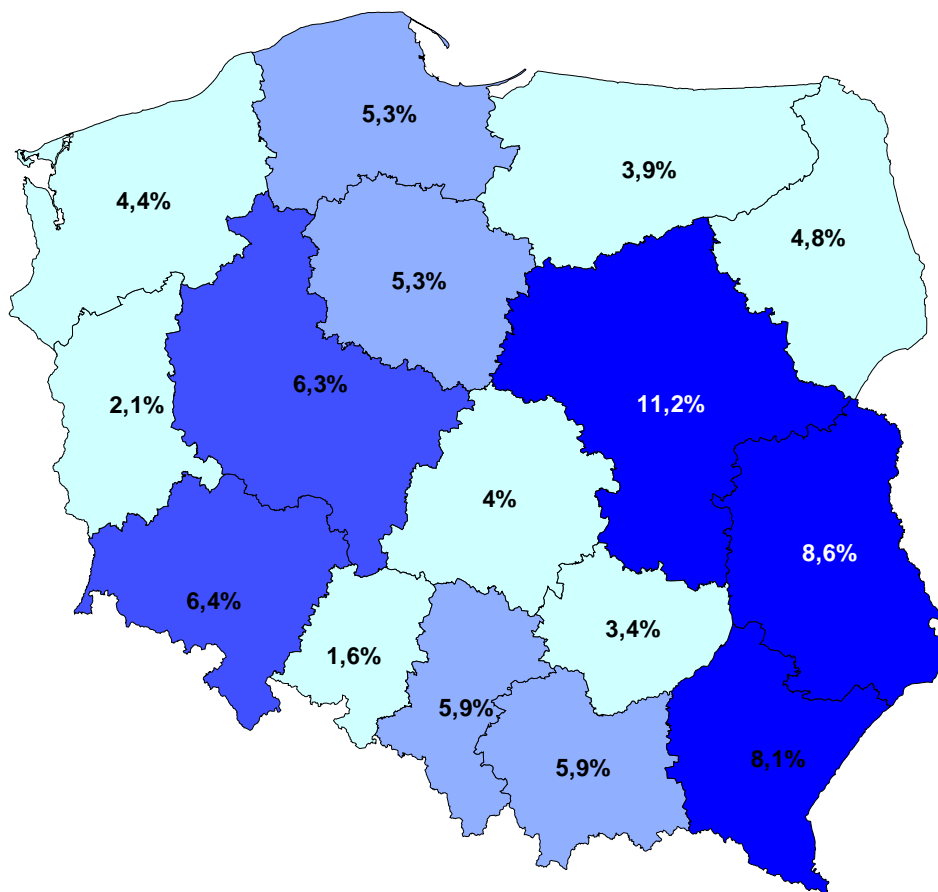
Procentowy rozkład projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe przedstawiony został na poniższym wykresie:

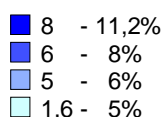
Lokalizacja projektów

Jeśli wziąć pod uwagę obszary, w których realizowane są projekty organizacji pozarządowych, to okazuje się, że niespełna 13% z nich to projekty obejmujące swoim zasięgiem cały kraj. Spośród pozostałych najwięcej projektów realizowanych jest w województwie mazowieckim, lubelskim i podkarpackim. Pozycję Mazowsza tłumaczy po pierwsze największy wskaźnik liczebności organizacji pozarządowych oraz „efekt Warszawy”.

Sytuację dużego „stężenia” projektów na Lubelszczyźnie można tłumaczyć tym, że w tym województwie w porównaniu z pozostałymi województwami działa proporcjonalnie dużo organizacji prowadzących działania związane z rynkiem pracy⁵. Zaskakująca i trudna do wytłumaczenia na obecnym poziomie zebranych danych jest jednak tak wysoka pozycja województwa podkarpackiego. Poniższa mapa przedstawia podział projektów realizowanych przez pozarządowe organizacje w rozbiciu na województwa⁶.

Procent projektów z Funduszy Strukturalnych realizowanych przez organizacje pozarządowe w regionach

Budżety projektów organizacji pozarządowych

Łączna kwota budżetów projektów organizacji pozarządowych wynosiła ok. 1,2 miliarda zł. Przy szczegółowej analizie budżetów projektów realizowanych przez stowarzyszenia i fundacje wynika, że: 5% tych projektów ma budżety poniżej 100 tys. zł, a aż 27% – powyżej 1 miliona zł. Połowa z realizowanych przez organizacje projektów ma budżet powyżej 570 tys. zł.

Zapewne duży wpływ na te statystyki mają projekty realizowane w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, gdzie wszystkie 53 projekty, w których liderami są organizacje pozarządowe, mają budżety powyżej miliona zł.

⁵ Jan Herbst „Organizacje pozarządowe w systemie usług rynku pracy 2005. Raport z badania ilościowego”, str. 7.

⁶ Na mapie nie zostały odnotowane projekty o zasięgu ogólnopolskim (10,99%).

Organizacje realizujące projekty

Ile organizacji – projektodawców?

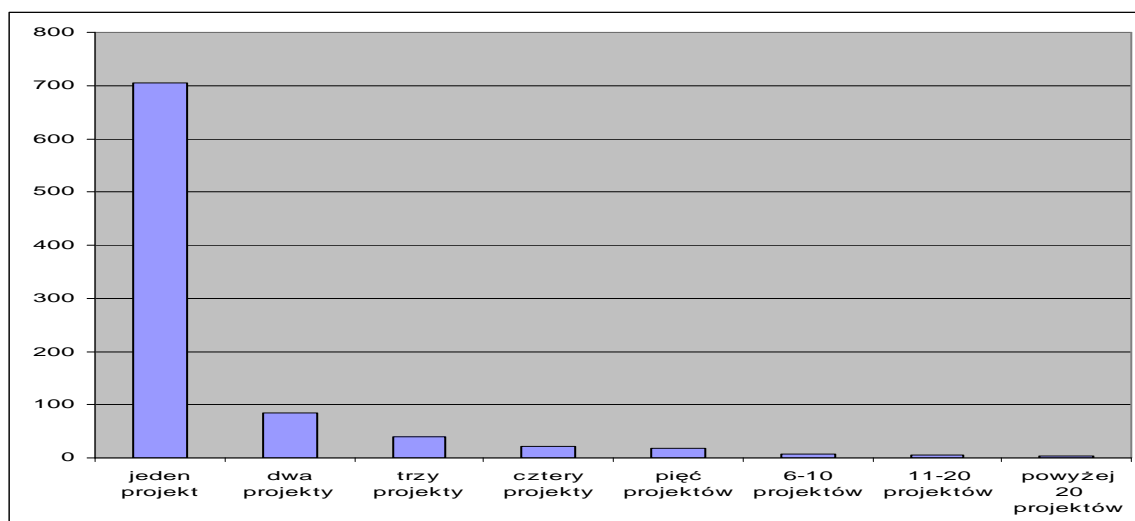
Jak już wspomnieliśmy, z informacji uzyskanych od Instytucji Wdrażających wynika, że organizacje zrealizowały (lub realizują) było ok. 1 450 projektów. Przyjrzyjmy się im bliżej.

Jedynie ok. 15% polskich organizacji pozarządowych mieści się w grupie potencjalnych projektodawców, mających realną możliwość ubiegania się o środki z Funduszy Strukturalnych. Tyle ich właśnie spełnia łącznie wszystkie cztery warunki dostępu do tych środków, czyli: ma budżet roczny powyżej 20 tys. zł, ma profesjonalną obsługę księgową, konto bankowe oraz zatrudnia personel.

Z deklaracji samych organizacji, objętych badaniem Stowarzyszenia Klon/Jawor, wynika, o czym pisaliśmy już wcześniej, że próbę uzyskania dofinansowania projektów z Funduszy Strukturalnych podjęło ok. 7% polskich organizacji pozarządowych, a z sukcesem uczyniło to ok. 2%, czyli ok. 27,5% tych, które aplikowały⁷. Nieco odmienne liczby i procenty wyłaniają się z danych, uzyskanych od Instytucji Wdrażających. Wynika z nich, że do końca sierpnia 2006 r. wspomniane już 1 450 projektów finansowanych z Funduszy Strukturalnych realizowało ok. 800 organizacji, czyli jedynie 1,11% wszystkich organizacji pozarządowych w Polsce⁸. Należy jednak pamiętać, że przy tak małych liczbach, różnice te mogą się po prostu mieścić w granicach błędu statystycznego.

Zestawiając liczbę organizacji pozarządowych, które z sukcesem aplikowały o środki z Funduszy Strukturalnych, z 15%, które, jak się wydaje, potencjalnie miały ku temu możliwości okazuje się, że jest ich zaledwie 7,38%.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że jedna trzecia organizacji pozarządowych realizujących projekty (do końca sierpnia 2006 r.), podpisała umowy na więcej niż jeden projekt. „Rekordziści” podjęli się zrealizowania ponad dwudziestu projektów. Szczegółowy rozkład projektów organizacji pozarządowych przedstawia poniższy wykres.

⁷ Marta Gumkowska, Jan Herbst „Dostęp organizacji pozarządowych do Funduszy Strukturalnych – stan obecny i perspektywy”, str. 12.

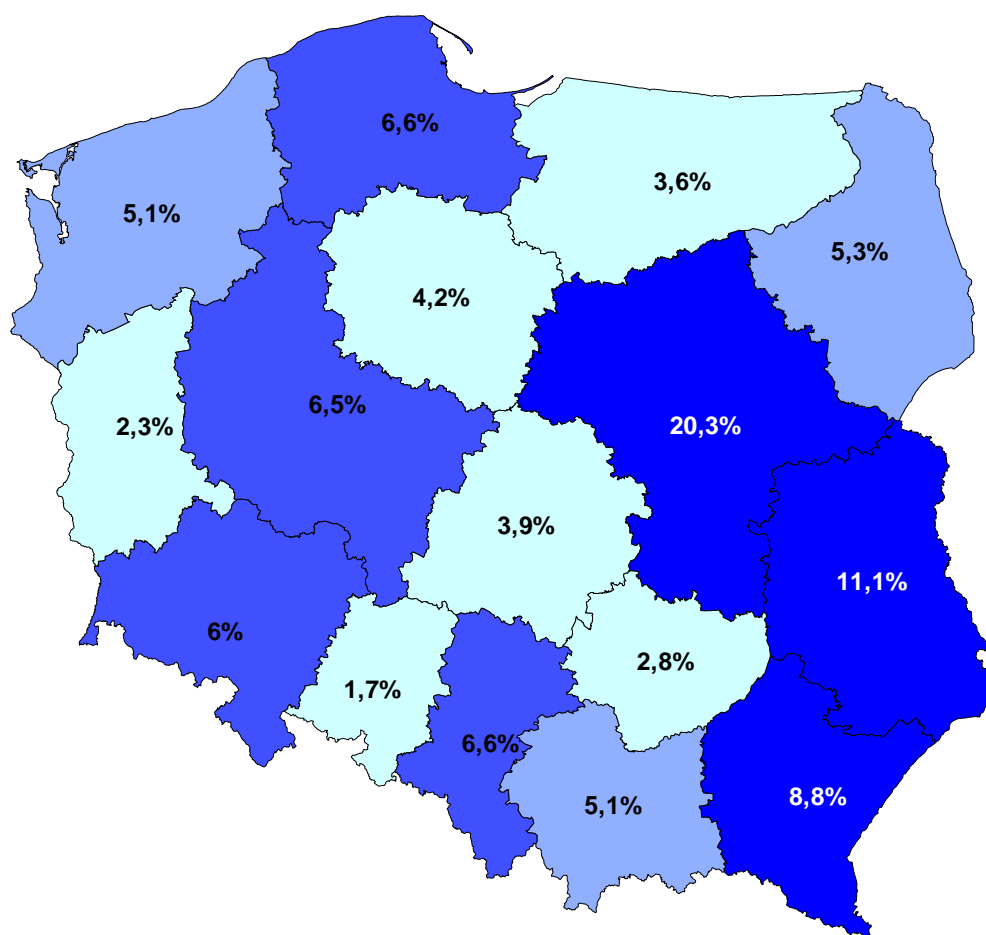
⁸ Jak już zaznaczyliśmy wcześniej, omawiane w tym rozdziale dane dotyczą jedynie liderów projektów, a więc nie uwzględniają partnerów. Należy więc pamiętać, że w rzeczywistości w realizacji projektów uczestniczyła większa liczba organizacji pozarządowych, np. w roli partnerów w projektach (zarówno w projektach złożonych przez organizacje pozarządowe, jak i przez inne podmioty). Niewątpliwie tego rodzaju sytuacje dotyczą głównie IW EQUAL i Pilotażowego Programu LEADER+. W rozszerzonej wersji niniejszego raportu, która zostanie opracowana w przeciągu najbliższych kilku miesięcy przedmiotem analizy będą także te organizacje pozarządowe, które są partnerami w tego rodzaju projektach.

W dalszych rozważaniach warto byłoby przyjrzeć się czynnikom, które decydują o tym, że dana organizacja sięga po środki z Funduszy Strukturalnych więcej niż raz, przy czym można z dużą dozą prawdopodobieństwa zakładać, że czynią to przede wszystkim organizacje duże, o ponadprzeciętnym potencjale organizacyjnym i finansowym. Zapewne często jest tak, że kolejny projekt następuje po zakończeniu poprzedniego i jest jego naturalną kontynuacją. Jednak analizując dane, uzyskane od Instytucji Wdrażających, zobaczyć można także, że część organizacji realizowała jednocześnie kilka projektów (głównie szkoleniowych) skierowanych do bardzo różnych grup docelowych⁹.

Rozkład terytorialny organizacji – projektodawców

Na koniec zobaczymy, jak wygląda rozkład terytorialny organizacji pozarządowych, realizujących projekty finansowane ze środków z Funduszy Strukturalnych. Podobnie, jak miało to miejsce w wypadku obszaru realizacji projektu, także tu przodują te same trzy województwa: mazowieckie, lubelskie i podkarpackie. Wzrasta jednak znacząco procent projektodawców mających swoje siedziby w województwie mazowieckim. Dzieje się tak ze względu na fakt, że właśnie na Mazowszu swoje siedziby ma połowa organizacji, które realizują projekty obejmujące swoim zasięgiem cały kraj.

Poniższa mapa obrazuje pochodzenie organizacji realizujących projekty w podziale na województwa, przy czym procenty odnoszą się do liczby projektodawców realizujących poszczególne projekty – tak więc nie uwzględniają faktu, że jeden projektodawca może realizować więcej niż jeden projekt.

⁹ Kwestia ta będzie przedmiotem głębszej analizy w rozszerzonej wersji niniejszego raportu, która zostanie opracowana w przeciągu najbliższych kilku miesięcy.

Procent projektodawców z poszczególnych regionów realizujących projekty z Funduszy Strukturalnych

■	7% i więcej
■	6 - 7%
■	5 - 6%
■	1 - 5%

Organizacje sięgające z sukcesem po środki z Funduszy Strukturalnych to w ponad 70% organizacje z dużych miast – nieco ponad 20% ma siedzibę w Warszawie, niespełna 43% w pozostałych miastach wojewódzkich, a ponad 9% w tych miastach, które były stolicami województw przed reformą administracyjną z 1998 r., a obecnie utraciły status miasta wojewódzkiego. Pozostałe niecałe 30% to organizacje z mniejszych miast i obszarów wiejskich. Takie zróżnicowanie liczby organizacji – projektodawców korzystających ze środków z Funduszy Strukturalnych ze względu na wielkość miejscowości koresponduje z wynikami badania Stowarzyszenia Klon/Jawor, mówiącymi że 40% organizacji działa na terenie szesnastu miast wojewódzkich, a co czwarta z nich w Warszawie¹⁰. Jednak jak widać w wypadku organizacji realizujących projekty ze środków Funduszy Strukturalnych istnieje „nadreprezentacja” podmiotów z dużych aglomeracji miejskich.

Aspekty działania organizacji pozarządowych ułatwiające aplikowanie o Fundusze Strukturalne

Aby uzupełnić dane liczbowe, dotyczące organizacji korzystających z Funduszy Strukturalnych, warto sięgnąć do analizy danych z badania Stowarzyszenia Klon/Jawor. W pracy „Dostęp organizacji pozarządowych do Funduszy Strukturalnych – stan obecny i perspektywy” Marta Gumkowska i Jan Herbst przyjrzeni się grupie organizacji deklarującej, że korzystają z Funduszy Strukturalnych i wyróżnili cechy, które ułatwiają sięganie po pieniądze unijne. Są to:

- znajomość i doświadczenie w pracy metodą projektu, czyli umiejętność myślenia kategoriami celów, działań i rezultatów,
 - przynależność do sieci lub federacji (krajowych i międzynarodowych),
 - doświadczenie w konkursach i przetargach organizowanych przez samorząd,
 - deklarowany dostęp do informacji i infrastruktury, korzystanie z nich,
 - współpraca z partnerami zewnętrznymi,
 - kultura organizacyjna – skłonność do ryzyka,
 - doświadczenie w aplikowaniu o fundusze przedakcesyjne.
- **Znajomość i doświadczenie w pracy metodą projektu**, czyli umiejętność myślenia kategoriami celów, działań i rezultatów

„Wśród organizacji, które mają za sobą doświadczenie aplikowania o Fundusze Strukturalne metodą projektową pracuje niemal 77%, podczas gdy w grupie organizacji spełniających warunki brzegowe ubiegania się o Fundusze Strukturalne, które jednak nie aplikowały (podobnie jak w całym sektorze) taki sposób pracy deklaruje niewiele ponad połowa. Co więcej, z badania wynika, że wśród organizacji, które aplikowały, więcej jest takich, które w ciągu ostatnich 2 lat zrealizowały ponad 5 projektów (58%), podczas gdy w całym sektorze stanowią one tylko 43%”¹¹. Znajomość metody projektowej jest konieczna już na etapie konstruowania wniosku, ponadto bardzo ułatwia pracę przy jego realizacji. Mimo że nie jest to jeszcze powszechny sposób myślenia wśród organizacji, ich doświadczenie w tym względzie i tak jest stosunkowo duże. Warto dodać, że szkolenia z tego tematu są dość popularne, tak więc chętni mają duże szanse skorzystania z nich.

- **Przynależność do sieci lub federacji** (krajowych i międzynarodowych)

¹⁰ Marta Gumkowska, Jan Herbst „Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych. Raport z badania 2006”, str. 13.

¹¹ Marta Gumkowska, Jan Herbst „Dostęp organizacji pozarządowych...”, str. 29.

Przynależność do sieci i federacji polskich deklaruje 53,9% z organizacji znajdującej się w grupie potencjalnych projektodawców, w całym sektorze dotyczy to tylko 33,8% organizacji. Na pierwszy rzut oka trudno zrozumieć korelację między faktem bycia zrzeszonym a byciem potencjalnym projektodawcą. Być może zależność tę można wytłumaczyć tym, że przynależność do sieci czy federacji daje dużo większą szansę dostępu do doświadczeń innych organizacji. Sieci prowadzą też rzeczniczo, a ich głos, reprezentujący interes wielu innych organizacji, jest dużo mocniejszy i ma większe znaczenie w walce o korzystne rozwiązania.

- **doświadczenie w konkursach i przetargach organizowanych przez samorząd**

W otwartych konkursach organizowanych przez samorząd startowało 25,4% wszystkich organizacji. W interesującej nas grupie liczba ta znacząco się zwiększa – do 41,5%, a w przypadku przetargów wręcz podwaja z 4,5% na 8,8%. Procedura przetargowa wciąż stanowi dużą – wydaje się, że zwłaszcza psychiczną, barierę do pokonania dla organizacji pozarządowych. Dlatego ci, którzy odważyli się na to, mogą mieć mniejsze obawy przed formalnościami w projektach strukturalnych.

Wydaje się też, że konkursy otwarte, w których dofinansowanie mogą dostać również mniejsze organizacje, i w których dotacje nie są aż tak wysokie, a realizacja projektu nie przysparza aż tylu trudności natury formalnej, są idealnym poligonem doświadczalnym przed sięgnięciem po większe środki.

- **dostęp do informacji i szkoleń, konsultacji itp. oraz korzystanie z nich**

Istotnymi czynnikami, zwiększającymi szanse na sukces w palikowaniu, są również działania tzw. fundraisingowe, czyli mające na znalezienie źródeł finansowania, szkolenia związane z funkcjonowaniem organizacji (np. budowanie zespołu, zarządzanie finansami) oraz promowanie działań organizacji i tworzenie jej dobrego wizerunku. Jak wykazano w części rozdziału, dotyczącej barier w aplikowaniu rola infrastruktury – organizacji wspierających – może okazać się kluczowa w przygotowywaniu organizacji do realizacji projektów finansowanych z Funduszy Strukturalnych.

- **współpraca z partnerami zewnętrznymi**

„Organizacje, które mają za sobą doświadczenie aplikowania o środki z Funduszy Strukturalnych mają zdecydowanie więcej partnerów, z którymi utrzymują częste i regularne kontakty – 41% z nich deklaruje, że blisko współpracuje z co najmniej pięcioma partnerami. W całym sektorze więcej niż czterech partnerów, z którymi kontakty były częste i regularne miało tylko ok. 22% organizacji, zaś wśród tych będących potencjalnymi projektodawcami (spełniającymi twarde kryteria ubiegania się o Fundusze Strukturalne, ale nieaplikującymi) 31%. Organizacje, które aplikowały o środki z funduszy unijnych mają też rozleglejszą sieć partnerów, z którymi kontakty są co prawda nie tak częste, ale utrzymywane co najmniej „co jakiś czas” – 60% deklaruje, że ma co najmniej siedmiu takich partnerów (w przypadku organizacji spełniających kryteria ubiegania się o fundusze pochwalić się taką liczbą może 38%, zaś w całym sektorze 29%)”¹².

Element posiadania partnerów wydaje się być o tyle istotny, że wiele projektów można realizować w partnerstwach – niekiedy jest to wręcz konieczne. Nikomu też nie trzeba udowadniać, że współpraca z innymi organizacjami, administracją oraz biznesem przynosi wiele korzyści, również wtedy kiedy ma ona charakter nieformalny. Współpraca z innymi organizacjami polega zazwyczaj na wymianie doświadczeń i wiedzy, wzajemnym świadczeniu sobie usług itp.. Natomiast współpraca z administracją czy biznesem może pomóc w konstruowaniu partnerskich relacji, co buduje lepszą pozycję organizacji i ułatwia odejście od stereotypu bycia „petentem o pieniądze”. Wszystkie te aspekty mogą okazać się niezwykle pomocne w procesie aplikowania o środki strukturalne.

- **kultura organizacyjna – skłonność do ryzyka**

¹² Marta Gumkowska, Jan Herbst „Dostęp organizacji pozarządowych...”, str. 35-36.

„Spośród różnych cech charakteryzujących styl pracy czy kulturę organizacyjną organizacji tylko jedna wydaje się mieć związek z większą gotowością do ubiegania się o środki z Funduszy Strukturalnych. Jest to gotowość ryzyka, a raczej, mniejsze przywiązanie do poczucia bezpieczeństwa. Organizacje zostały poproszone o „umiejscowienie się” na pięciostopniowej skali, której skrajne punkty oznaczały dwa różne podejścia do ryzyka i bezpieczeństwa opisane za pomocą stwierdzeń: „Najważniejsze jest dla nas bezpieczeństwo organizacji, nie podejmujemy żadnych działań, które mogłyby mu zagrozić” i „Najważniejszy jest dla nas sukces naszych działań – aby go osiągnąć, często podejmujemy ryzyko”. Porównanie odpowiedzi organizacji, które aplikowały o Fundusze Strukturalne i tych, które spełniają twarde kryteria, ale się o te środki nie ubiegały, nie świadczy co prawda o dużo większej skłonności do ryzyka organizacji, które starały się o środki strukturalne (29,6% z nich uznało, że gotowe są zaakceptować ryzyko jako cenę sukcesu, podczas gdy wśród organizacji spełniających warunki aplikowania 26,9%, a w całym sektorze 25,4%), jednak zdecydowanie rzadziej identyfikują się one z postawą „asekuracyjną”, podporządkowującą wszystkie decyzje czy działania nadrzędnej zasadzie zachowania bezpieczeństwa organizacji”¹³.

- **doświadczenie w aplikowaniu o fundusze przedakcesyjne**

Z badania Stowarzyszenia Klon/Jawor wynika, że istnieje bardzo silna korelacja pomiędzy ubieganiem się o środki przedakcesyjne a aplikowaniem o Fundusze Strukturalne. Temu zagadnieniu poświęciliśmy osobny rozdział, więc w tym miejscu przypomnimy tylko najważniejsze fakty. 75 % organizacji pozarządowych, które deklarują, że korzystają z Funduszy Strukturalnych, wcześniej aplikowało z sukcesem o środki przedakcesyjne. To doświadczenie jest znaczące nie tylko na tle całego sektora organizacji pozarządowych, ale też w kontekście tych 15% organizacji, które w ogóle mają na to szanse, gdyż spełniają odpowiednie kryteria. Co więcej, doświadczenie tego rodzaju wzmacnia też szanse na sukces w aplikowaniu – organizacjom, które ubiegały się wcześniej o środki przedakcesyjne, dwa razy częściej udawało się aplikować z sukcesem o środki strukturalne.

Ewa Kolankiewicz, Zofia Komorowska
Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych

Powyższy tekst stanowi fragment raportu „Organizacje pozarządowe a Fundusze Strukturalne. Wykorzystanie Funduszy Strukturalnych przez organizacje pozarządowe w Polsce w latach 2004-2006” przygotowanego przez Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych w ramach projektu „W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej”.

¹³ Marta Gumkowska, Jan Herbst „Dostęp organizacji pozarządowych...”, str. 37-38.